

Havs- och vattenforum 2016

En kort sammanfattning med kommentarer

Rapport 2016:18

Havs- och vattenforum 2016

En kort sammanfattning med kommentarer

Malin Avenius

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:18

Datum: 2016-06-28

Illustrationer: Louise Wester

Fotografier från Havs- och vattenforum: Kat Singer, HaV

Övriga fotografier: Maja Kristin Nylander

ISBN 978-91-87967-28-3

Havs- och vattenmyndigheten

Box 11 930, 404 39 Göteborg

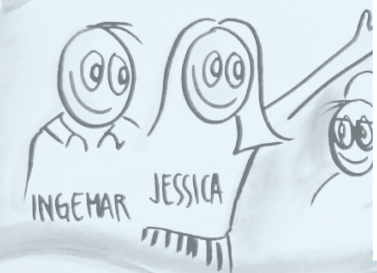
www.havochvatten.se

INNEHÅLL

Fiskrens, juridik och pengar	6
Återspeglingar	9
Vilka var med?.....	11
Djupdykningar	12
Knytkonferensen	14
Databaser – tramsig trend eller riktig revolution?	16

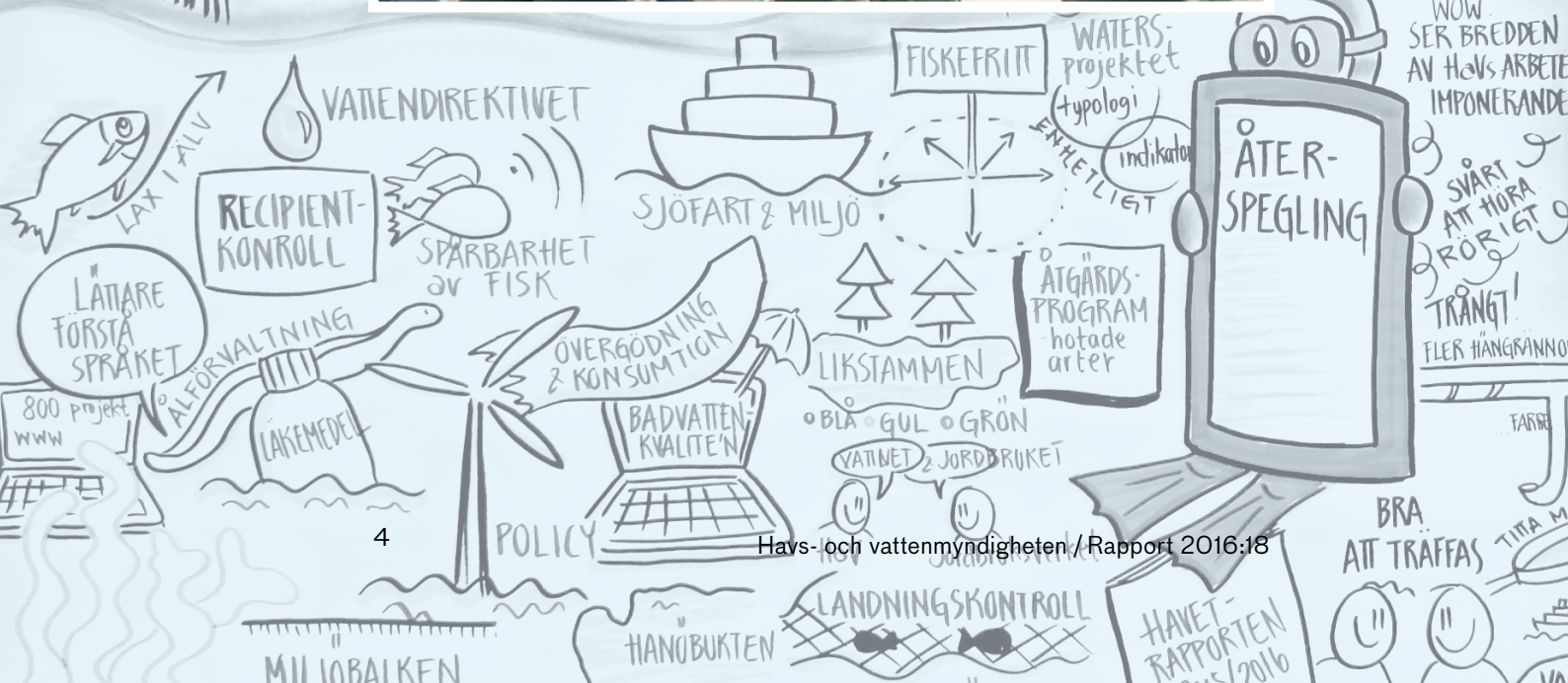
#havforum

HAVET ÄR EN
ÖDESFRÅGA FÖR
SVERIGE

FLER
OCH PER
FRÅN DE
VÄSENDE
FORUMET

PEGLING
KUNING
KONFERENS
ITALA TORGET
kunskapsdelning-

Tack för ert engagemang!

Havs- och vattenforum har blivit en viktig träffpunkt i Vattensverige. Av årets 467 deltagare har de flesta varit med förut. Många har inte missat en enda av våra hittills fyra konferenser. Det är ett sant nöje att vara värd för ett evenemang som väcker så stort intresse, och som lockar till sig en så bred, kunnig och engagerad grupp människor.

Det är alltid roligt att gå runt bland återspeglingsarna och se hur utvecklingen går framåt inom olika verksamhetsområden, och nu när HaV fyller fem år var det särskilt intressant att ta del av den nya projektkatalogen som rymmer den stora mängd projekt som genomförts med hjälp av åtgärdsanslaget. Extra spektakulär var landningskontrollen som visade upp sig med bil och all sin utrustning samt fisk på is. Knytkonferensen erbjuder en välkommen möjlighet att få veta mer om projekt som andra aktörer driver runt om i landet.

För oss på HaV är djupdykningarna väldigt värdefulla. Här samlar vi in och tar till vara på olika intressenters synpunkter på frågor som vi arbetar med. Under de djupdykningar jag själv gick på var deltagarna mycket aktiva och bidrog med viktiga kommentarer och frågor.

Ett stort tack till alla som deltog i Havs- och vattenforum 2016. Det är ert engagemang som gör konferensen viktig!

Göteborg 25 juni 2016

Ingemar Berglund
vikarierande Generaldirektör

Fiskrens, juridik och pengar

Havs- och vattenforum 2016 var konferensen då vi åt fiskfenor, pratade pengar, önskade oss nya databaser och diskuterade hur en dom i Tyskland påverkar Vattensverige.

Som vanligt innehöll forumet en blandning av utställningar (återspeglingar, knytkonferens och nyheten digitala torget) miniseminarier (djupdykningar), gruppdiskussioner, föreläsningar och debatter på den stora scenen, vattenanknuten underhållning, prisutdelning och inte minst mingel.

Till de mest uppskattade föreläsarna hörde juridikprofessorn Gabriel Michanek som berättade om Weserdomen, Jonas Johansson från Kävlingeåns vattenråd som berättade om arbetet som belönades med Sjöstjärnepriset förra året, samt forskarna Friederike Ziegler och Kristina Bergman från SP Sveriges tekniska forskningsinstitut som berättade om hur man kan förvandla fiskrens till guld. Sistnämnda bjöd också på smakprov i form av rökta fiskfenor.

Pengar var det genomgående temat, vilket bland annat avhandlades i en paneldebatt.

Vi hörde regeringens utredare Göran Enander berätta om hur PFAS kunde spridas till dricksvattentäkter under så många år utan att upptäckas. Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht talade under rubriken Målen, makten och miljonerna, och HaV:s blivande generaldirektör Jacob Granit skickade ett videovykort. Dessutom delades vattenpriset Sjöstjärnan ut under högtidliga former till vinnarna i Emåförbundet.

För underhållningen stod Vattenmannen & Speed samt Bipasha Huq och poeterna Sabrina Ibenjellal och Elise Ekmen från kulturinitiativet Förenade Förorter.

På kommande sidor kan du läsa om årets återspeglingar, djupdykningar, knytkonferens och gruppdiskussion om databaser, samt ta del av ett sammandrag av de åsikter och kommentarer som samlades in från konferensdeltagarna.

Årets viktigaste vattenhändelse. Så kallades Havs- och vattenforum i utvärderingen. En deltagare sammanfattade konferensen som: "Inspirerande och engagerande. Ett uppskattat tillfälle att föra in de egna frågorna i ett större sammanhang, knyta kontakter och informera/bli informerad".

Återspeglingar

Blev det några åtgärdsprogram för hotade arter? Vad händer när det gäller rening av läkemedelsrester? Och har bedömningen av risker med havsbaserad vindkraft blivit tydligare? I utställningen Återspeglingar fick Havs- och vattenforums deltagare veta vad HaV arbetat med under det gångna året, inom områden som diskuterades på Havs- och vattenforum 2015.

Återspeglingarna presenterades i text, bild och muntligen i 22 skärmutställningar. Mest trängsel blev det runt återspeglingsen om landningskontrollen av yrkesfisket. Där visade HaV:s kontrollanter bland annat upp en manipulerad trål och ett redskap som används för att mäta maskor, och många ville fram för att själva få känna och testa.

När intrycken sammanfattades gruppvis vid borden i Högkvarteret efteråt, tillhörde den just färdigställda Havet-rapporten 2015/2016 det som rörde mest uppskattning, liksom arbetet för att minska mängden skräp i haven, studien av konsumtionens inverkan på övergödningen och den sökbara projektdata-basen.

Återspeglingsen om vattenmiljön och miljöbalken var den som diskuterades mest runt borden. Många tyckte att det var positivt att domstolarna under det gångna året bekräftat att privilegiebrev och urminnes hävd inte räcker för att få fortsätta driva vattenkraftverk. Men det påpekades också att takten borde öka när det gäller omprövningar av vattenkraftsverksamhet, och att de praktiska åtgärderna skulle genomföras snabbare. Vikten av att bedömningarna blir lika över hela landet, och av att man hittar lösningar för hur värdefulla kulturmiljöer ska kunna bevaras, poängterades.

Inom en del områden har det gått för långsamt tyckte forumdeltagarna. Det gällde bland annat sjöfartens miljöpåverkan, ålförvaltningen, ekosystem-baserat fiske och fiskefria områden. Några ämnen som inte fanns med bland återspeglingsarna, och där deltagarna önskade mer information var: klimat-frågor, enskilda avlopp, dricksvatten, grundvatten och översvämningsmyggor.

Generellt efterfrågades fler konkreta vägledningar från HaV, och många påpekade även vikten av att utredningar leder till praktiska insatser. Det nämndes att organisationen kring vattenförvaltningen är otydlig, och att det är svårt att veta vem som gör vad och varför. Mer samarbete mellan såväl projekt som aktörer efterfrågades – fler hängrännor, färre stuprör. Liksom, när det gäller åtgärdsprojekt, en högre grad av samverkan med lokala intressenter (LRF, markägare och företag exempelvis) vilket bland annat skulle kunna leda till ökat företagande. Blå-gul-grön målklassning ger goda möjligheter för markägare och vattenråd att arbeta tillsammans – varför inte arrangera lokala utbildningar och kurser?, funderade några forumdeltagare.

Vilka var med?

Havs- och vattenforum 2016 blev fullbokat innan anmälningstiden hunnit löpa ut, och vi tvingades säga nej till en del hugade deltagare. Med 467 personer på plats i Eriksbergshallen slog vi åter igen forumrekord. En handuppräckning visade att de allra flesta varit med förut, och att många deltagare besökt samtliga fyra Havs- och vattenforum. I stort sett hela landet var representerat, liksom några av grannländerna. Ur deltagarförteckningen kan utläsas att antalet personer från olika företag ökat, liksom anställda på länsstyrelser och vattenmyndigheter. Minskat har däremot representationen av branschorganisationer och departement gjort. Ingen av de medverkande kom från någon domstol, vilket beklagades i utvärderingen. Fler politiker och ännu fler företagare efterfrågades också.

57 procent av deltagarna var kvinnor, 43 procent var män. Tillsammans utgjorde de en "otroligt trevlig publik" enligt poeterna från Förenade Förorter, som uppträdde på stora scenen. Av de som hade rollen som talare och moderatorer på stora scenen var hälften män, hälften kvinnor.

Deltagare	2016
HaV	105
Länsstyrelser, vattenmyndigheter	95
Universitet, högskolor	66
Centrala myndigheter (utom HaV)	57
Företag	45
Kommuner, regioner (tjänstemän)	39
Ideella organisationer	22
Övriga	14
Vattenvårdsförbund och liknande	13
Branschorganisationer	7
Departement	4
Totalt	467

Djupdykningar

Under djupdykningarna hade forumdeltagarna chans att välja 2 av 18 seminarier, för att få fördjupad information, diskutera och bidra med egen kunskap inom utvalda ämnesområden. I år förlängde vi djupdykningarna, utifrån tidigare önskemål, så att de pågick i 50 minuter under två sessioner med fikarast mellan. Seminarierna arrangerades av HaV:s experter och handlade om frågor som de för tillfället arbetar med. För dem är dialogerna på djupdykningarna ett tillfälle att få värdefull återkoppling, nya idéer och hjälp att prioritera. På flera av seminarierna medverkade också externa experter från HaV:s många samarbetsparter.

Juridiska frågeställningar, svensk lagstiftning och EU-direktiv var de gemensamma nämnarna för de djupdykningar som lockade allra flest deltagare. Djupdykningar som berörde förvaltning, övervakning och åtgärder var också populära. Seminarierna om den så kallade Weserdomen från EU-domstolen blev fulltecknade redan på förhand.

Ett stort antal deltagare förhandsanmälde sig även till djupdykningen om den helt färska kartläggningen av källorna som övergöder Östersjön. ”Lättillgänglig” och ”mycket användbar i mitt arbete framöver” var två av utvärderingskommentarerna till den presenterade studien. Gällande djupdykningen om vägvalet för småskalig vattenkraft uppskattade deltagarna särskilt att olika intressen var representerade och fick komma till tals.

De ansvariga experterna på HaV har dokumenterat vilka frågor, kommentarer och diskussioner som togs upp under djupdykningarna, och den som vill ha mer information kan kontakta personerna på listan på följande sida.

» Djupdykningarna är mycket intressanta. Dessutom för de samman personer inom samma intresseområde. «

Djupdykningar på Havs- och vattenforum 2016

- 1 **Så kan bedömningsgrunderna för vattendirektivet förbättras**
Mats Svensson
- 2 **Övergödningen av Östersjön – nu vet vi varifrån näringsämnena kommer!**
Philip Axe och Rasmus Kaspersson
- 3 **Hur kan ekologisk kompensation användas mer effektivt och konsekvent?**
Ann Lundström och Annika Johansson
- 4 **Fler vattenåtgärder med EU-pengar**
Johanna Egerup, HaV
- 5 **Ekosystemtjänster från våra vatten**
Marie Hallberg och Pia Norling
- 6 **Konsten att skydda en dryg miljon marina fotbollsplaner på fyra år**
Jan Schmidtbauer Crona och Lena Tingström
- 7 **Går pengarna till rätt insatser? Ny modell för utvärdering av projekt**
Charlotta Stadig och Christina Hallström
- 8 **Fördelning av fiskemöjligheter som underlättar landningsskyldighet**
Karin Kataria och Patrik Persson
- 9 **Miljökvalitetskrav – problem och möjliga förändringar**
Bengt Fjällborg, Pontus Nilsson och Lennart Sorby
- 10 **Dikesrensning i skogen – vad är god miljöhänsyn?**
Per Olsson
- 11 **Småskalig vattenkraft inför ett vägskal – vad innebär alternativen?**
Anders Skarstedt
- 12 **Hur påverkas Sverige av en vattendom i Tyskland?**
Sara Gran och Karin Wall
- 13 -
- 14 **Full koll på våra vatten! Hur får vi det?**
Kristina Samuelsson
- 15 **Hjälp oss göra havsplanerna bättre**
Wilhelm Gårdmark, Susanne Gustafsson och Tomas Andersson
- 16 **Åtgärdsprogrammet för havsmiljön – nu är vi igång!**
Ylva Engwall och Thomas Johansson
- 17 **Fisk + fiske + ekosystem + människa = framtidens fiskförvaltning?**
Ulrika Gunnartz och Mårten Åström
- 18 **Kan vi rädda den vilda laxen i Lugafloden?**
Peter Funegård
- 19 -
- 20 **Hur bör fiskbestånden utvecklas?**
Håkan Carlstrand

På www.havochvatten.se/havforum finns mer information om vad respektive djupdykning handlade om.

Knytkonferensen

Ett smörgåsbord av miniföreläsningar som ger en bild av vilka vattenprojekt som pågår runt om i landet – så kan man beskriva den årliga knytkonferensen. I år stod 30 av Havs- och vattenforums deltagare för utställningarna där de presenterade sina egna projekt. Bredden på ämnena var stor och deltagarna kunde välja mellan att höra om en ny metod för biologisk vattenrening, miljöövervakning med hjälp av satelliter, hur man kan få bättre vattenmiljö och samtidigt bevara kulturmiljöer, våtmarker som näringsfällor, en informationskampanj för att skydda ålen, fisketillsyn, källor till mikroplast, tumlarsäkra fiskegarn och mycket annat. Utställarna och föreläsarna kom bland annat från näringslivet, universitet och forskningsinstitut, kommuner, länsstyrelser, Polisen, Kustbevakningen och Jordbruksverket.

Hela listan över ämnen och utställare finns att läsa på:
www.havochvatten.se/havforum

» Bra att få snabbföreläsningar om ämnen man inte varit i kontakt med tidigare. «

» Bra information, mycket folk och utmärkt möjlighet till mingel. «

Databaser

– tramsig trend eller riktig revolution?

I år var det premiär för Digitala torget – en utställning där åtta deltagare visade upp digitala informationsportaler och databaser. Databaser var också ämnet för en gruppdiskussion som ledde till ett mycket stort antal förslag, när forumdeltagarna fick berätta vilka som skulle vara deras drömdatabaser. En bra bit över hundra idéer samlades in vid borden i högkvarteret. De gällde allt från databaser över specifika saker som vägtrummor eller enskilda djurarter, till mycket komplexa portaler genom vilka man får tillgång till lager på lager av information.

Fler och mer

Varianter på portaler och databaser som innehåller allt, eller i alla fall det mesta, av vattenrelaterad information var det vanligaste önskemålet. Helst ska gränssnittet vara geografiskt så att man via kartor kan få fram uppgifter om förhållandena i ett visst avrinningsområde, sjö, bäck, havsvik, tätort eller liknande. För den valda platsen ska det gå att få fram information om vattenkemi, djupförhållanden, markkemi, industriverksamheter, avlopp, förekomst av miljögifter, kulturmiljöer, flora, fauna, åtgärder, fisketryck, miljöövervakning, recipientkontroll, diverse forskningsdata, främmande arter, rådande regelverk och mycket annat. Ju mer information som finns samlad på ett ställe, desto bättre skulle det fungera som underlag för tillsyn, prövning, fysisk planering och åtgärdsarbete.

I brist på uppgifter om något ämnesområde föreslogs att användaren får fram länkar och hänvisningar till andra databaser. Ett annat alternativ som föreslogs av många var metadatabaser, där man via geografisk- eller ämnesordssökning får veta vilka relevanta databaser som finns tillgängliga. En enda portal för alla vattenrelaterade databaser var ett upprepat önskemål.

Vikten av långa tidsserier för att kunna välja en relevant baslinje vid exempelvis tillståndsbedömningar, poängterades av många och det kom in flera förslag om att digitalisera och tillgängliggöra gammal data. Historiska fiskförekomster i hav och sjöar, samt äldre övervakningsdata tillhörde förslagen. Det är nödvändigt med historiska data för att kunna förstå processer som verkar på mycket långa tidsskalor, påpekade deltagare.

Att skapa någon form av överblick över tidigare tillståndsansökningar som fått avslag, för att slippa göra samma arbete två gånger, föreslogs också. Mer data kopplat till åtgärder var också ett vanligt önskemål. Dels gällande vilken effekt åtgärderna haft – det kan kanske läggas in i i viss, funderade någon – dels gällande kostnadseffektivitet.

Många databasönskemål handlade om fisk och fiske. Exempelvis data om fiskvandring, samt (mer) detaljerad fångstdata från såväl fritids- som yrkesfiskare. Andra vanliga önskemål var knutna till vattenverksamheter. Bland annat föreslogs en webbplats där man via kartor kan hämta information om tillståndspliktiga verksamheter, vattenföring, projekteringsunderlag, vattendomar med mera.

Bättre tillgång till kartmaterial, uppgifter om djupdata i sjöar och hav, databas över vattentäkter och enskilda brunnar var andra önskemål som upprepadess av flera.

Kvalitetssäkrat och överskådligt

Många påpekade att det kanske inte är fler databaser vi behöver, utan snarare att det städas upp lite i utbudet och att befintliga databaser samordnas. Lägg till, koppla ihop och gör mer lättillgängligt, löd några av förslagen.

Oavsett vilken databas det handlar om poängterade forumdeltagarna att det är viktigt att informationen som läggs in är kvalitetssäkrad och överskådlig. Att inrapportering till olika databaser är en ökande tidstjuv i arbetet nämndes också, liksom hur viktigt det är att ta höjd för att mängden data som samlas in, bland annat genom fjärranalys, ständigt ökar. Det är också viktigt att reda ut vem som ska vara värd för databaser, hur de ska finansieras och hur man ska säkerställa att data läggs in kontinuerligt. I takt med att mer och mer data tas fram ökar också behovet av mer och fler analyser och synteser, samt av att göra prioriteringar. Här fyller de nationella myndigheterna en viktig funktion, menade forumdeltagarna.

Ett förslag som återkom var att ta hjälp av allmänheten i fråga om datainsamling, exempelvis när det gäller siktdjup vid badplatser. Databaserna bör också vara tillgängliga för alla.

Det finns redan flera bra portaler och databaser, och de skulle man kunna utveckla, resonerade flera. Exempel som nämndes var Åtgärder i vatten och Vattenatlas.

Det föreslogs även en del förbättringar av viss, så som ökad överskådlighet/bättre sökbarhet, att göra det möjligt att söka på viktiga kulturmiljöer (efter att dessa inventerats) samt mer detaljerad information om exempelvis närsalter och djupgradienter.

Samtliga idéer och kommentarer som samlades in runt borden har överlämnats till Anna Jöborn, chef för HaV:s kunskapsavdelning.

Havs- och vattenforum 2016

En kort sammanfattning med kommentarer

Den 24–25 maj 2016 arrangerade Havs- och vattenmyndigheten för fjärde gången Havs- och vattenforum. En konferens som samlar deltagare från hela landet, från sött till salt och från alla yrkeskategorier som på olika sätt jobbar för levande hav, sjöar och vattendrag.

Under två intensiva dagar fick 467 deltagare ta del av aktuella uppdrag och insatser, och själva bidra med erfarenhet, frågor och önskemål. Det var en blandning av tjänstemän från statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner; representanter från näringslivet och ideella föreningar; forskare, politiker och andra beslutfattare som samlades för att driva Vattensverige framåt. Ingen annan konferens i landet ger en så bred översikt över havs- och vattenmiljöfrågor.

Den här rapporten ger en kort sammanfattning av Havs- och vattenforum 2016. Mer dokumentation, bilder och bakgrundsmaterial finns på:
www.havochvatten.se/havforum

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:18

ISBN 978-91-87967-28-3

Havs- och vattenmyndigheten
Postadress: Box 22 930, 404 39 Göteborg
Besök: Gullbergs Strandgata 15, 411 04 Göteborg
Tel: 010-698 60 00
www.havochvatten.se